

Szegedi Tudományegyetem
Mérnöki Kar
Ökonómiai és Vidékfejlesztési Intézet

***AZ OROSHÁZI KISTÉRSÉG KÖZÉPISKOLÁINAK
BEISKOLÁZÁSÁVAL KAPCSOLATOS FELMÉRÉS A 2011/2012-ES
TANÉVBEN***

TDK-DOLGOZAT

Kapu Fanni Anikó
*IV. évfolyamos gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök BSc
hallgató*

Témavezető:
Dr. Zsótér Brigitta PhD
főiskolai docens

Külső konzulens:
Dr. Blahó János
főigazgató

***SZEGED
2012.***

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
1.1. A témaválasztás indoklása	1
1.2. Hipotézisek.....	1
1.3. Célkitűzések.....	2
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	3
2.1. A magyar közoktatási rendszer bemutatása	3
2.1.1. Óvodai nevelés	3
2.1.2. Általános iskola.....	4
2.1.3. A középfokú oktatás.....	4
2.1.4. A kollégiumi nevelés.....	5
2.1.5. A közoktatási rendszer finanszírozása	5
2.2. A kistérségek szerepe Magyarországon.....	6
2.2.1. Az Orosházi kistérség bemutatása	7
2.3. A kistérségben található középfokú oktatási intézmények típusai.....	8
2.3.1 Gimnáziumok	8
2.3.2 Szakközépiskolák.....	9
2.3.3. Szakiskolák.....	10
2.3.4. Térségi Integrált Szakképző Központok	10
2.4. A középfokú oktatási intézmény választását befolyásoló tényezők	11
3. VIZSGÁLATI MÓDSZEREK	13
4. A VIZSGÁLT EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE.....	16
4.1 A vizsgált intézmények bemutatása	16
4.1.1. Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont, mint a kistérség legnagyobb közoktatási intézménye	16
4.1.2. Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény	16
4.1.3. Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium	16
4.1.4. Jankó János Általános Iskola és Gimnázium	17
4.2. Az intézmények képzési kínálata	17
4.3. A kérdőíves adatok értékelése.....	18
4.3.1. A kérdőívet kitöltő sokaság bemutatása	18
4.3.2. A középiskolába való jelentkezést befolyásoló tényezők	20
4.3.3. Összefüggés az iskolaválasztás és a középiskola elvégzése utáni tervek között	22
4.3.4. A szülők társadalmi pozíciójának vizsgálata	26

4.3.5. A szociális háttér vizsgálata.....	28
4.3.6. Az intézmények beiskolázási vonzáskörzete	29
5. ÖSSZEFOGLALÁS.....	31
5.1. Összegzés	31
5.2 Hipotézisek vizsgálata.....	32
5.3 Következtetések, megállapítások	33
IRODALOMJEGYZÉK.....	34
MELLÉKLETEK	36
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	42

1. BEVEZETÉS

1.1. A témaválasztás indoklása

Dolgozatom témája az Orosházi kistérség középiskoláinak – Orosháza és Tótkomlós - beiskolázásával kapcsolatos felmérés, melyben a térség négy középfokú oktatási intézménye kerül bemutatásra.

A választásomat az motiválta, hogy olvastam néhány érdekes tanulmányt a 2000-es évek PISA¹ méréséről, különösen a társadalmi-gazdasági környezet és a tanulói eredményesség, valamint az iskolaválasztási szokások összefüggéseiben. A három évenként megtartott kutatások során, a tizenöt éves tanulók olvasási, matematikai, és természettudományos műveltségét vizsgálják. A közzétett eredményekből megállapítható, hogy Magyarország egyre rosszabb helyet foglal el ezen a ranglistán (Róbert, 2004). Utána olvasva, mindez érdekes témának bizonyult számomra, mivel én is egy alapvetően stagnáló sok esetben leszakadó kistérségben tanultam és már akkor tapasztaltam, hogy különböző tanulói motivációk jelennek meg a gimnáziumokban, a szakközép- és szakiskolákban. Továbbá azt is tapasztaltam, hogy az iskolaválasztásban is meghatározó a családok szerepe.

Témaválasztásomat az is indokolta, hogy az új köznevelési törvény alapján (2011. évi CXC törvény) a jelenlegi kistérségek zömében, mint tankerületek fognak funkcionálni. Tehát ezek a tankerületek a hazai tanügyi rendszerben a tanügyigazgatási- rendszer alapegységei lesznek.

1.2. Hipotézisek

1. Azokban a közoktatási intézményekben, ahol általános iskolai oktatás is folyik, a diákok általában a középiskolai tanulmányaikat is ott folytatják.
2. Az iskola kiválasztásában szerepet játszik, hogy a nagyszülők és szülők is ugyanabban az intézményben tanultak.
3. A középiskolai képzési forma kiválasztásánál döntő tényező a tanulók iskola befejezése utáni tervei.
4. A középiskolába való jelentkezést a szülők társadalmi pozíciója befolyásolja.
5. Meghatározó tényező a beiskolázásnál a család szociális helyzete.
6. A jó hírnévvel rendelkező oktatási intézmények vonzzák az Orosházi kistérségen kívüli települések diákjait.

¹ Programme for International Student Assessment (Tanulói Teljesítmények Nemzetközi Értékelésének Programja)

1.3. Célkitűzések

A dolgozatom célja, hogy bemutassam a kistérség képzési lehetőségeit, valamint az iskolaválasztást motiváló tényezőket és bebizonyítsam vagy elvesszem az előbb felállított hipotéziseimet. A munkám során kérdőíves felmérést alkalmaztam, melyet négy középiskola tanulói töltöttek ki.

A dolgozatomat először is a szakirodalom áttekintésével kezdem, melyeknek segítségével bemutatom a magyar közoktatási rendszert, hangsúlyozottan a kistérségek szerepét Magyarországon, valamint az ott zajló oktatási-nevelési munka eredményeit. Személyes érintettségem kapcsán is kíváncsi voltam, hogy az Orosházi kistérségben milyen változások mentek végbe az elmúlt évben (2011), az oktatási intézmények működésében, valamint az itt található iskolatípusok szervezeti és szerkezeti átalakításában.

A dolgozatom második részében ismertetem az empirikus kutatás eredményeit intézményenkénti bontásban és természetesen a kistérségre vetítve.

A munkámat a kutatásom összegzésével, majd a hipotézisek igazolásával vagy elvetésével zárom.

Az empirikus kutatásban alkalmazott kérdőív a mellékletben található.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A magyar közoktatási rendszer bemutatása

A rendszerváltás után az oktatási rendszerben jelentős változások mentek végbe, melynek hatására az egyes iskolatípusok között jelentős teljesítménykülönbségek jelentkeznek. A gimnáziumok és szakközépiskolák szerepe felértékelődött, míg a szakiskolák szerepe visszaszorult. Egyre többen választanak olyan képzést, mely az érettségi vizsga megszerzésével zárul (M. Császár, 2004).

Az 1993-ban életbe lépő közoktatási törvény, úgy határozta meg a közoktatás fogalmát, „hogy az magában foglalja az óvodai nevelést, az iskolai nevelést és oktatást, valamint a kollégiumi nevelést. Az iskolai nevelésbe és oktatásba beletartozik a szakképzés is” (Paál, 2011).

A következőkben a magyar oktatási rendszer struktúráját szeretném ismertetni: Az oktatási rendszer öt különböző szintből áll az ISCED szerint. A nulladik szinten van az óvodai nevelés, melynek alapvető célja, hogy felkészítse az általános iskolára a 3-5 év közötti gyerekeket. Az első szinten foglal helyet az alapfokú oktatás. Az 1993-as közoktatási törvény az általános iskolai képzést tízosztályosban határozta meg, majd 1996-ban visszaállította ismételt 8 osztályos rendszert. Erre a képzésre azért van szükség, hogy alapműveltséget biztosítson a diákoknak, valamint gyereknevelési funkciókat is betölt. Ezt követi a középfokú oktatás, mely általában négy évfolyamból áll. A képzés az érettségi vizsga megszerzésével ér véget (Polónyi, 2008).

Ma Magyarországon minden gyermek tanköteles. A kötelező oktatást 6 vagy legkésőbb 8 évesen meg kell kezdeni. A tankötelezettség 18 éves korig tart (Polónyi, 2008). (Az új köznevelési törvény szerint ez 16 év.)

Az új köznevelési törvény 2012. szeptember 1-jei hatályba lépésével a magyar közoktatás (köznevelés) újabb jelentős változásokon ment át, ezen változások vizsgálatára a dolgozatom nem terjed ki.

Illusztrálni szeretném, hogy a magyar közoktatásra, a meglévő keretszabályzók rendkívüli gyors és radikális változásai, valamint a társadalmi- gazdasági térszerkezet szintén jelentős területi differenciái együttesen és jelentősen hatnak. A közoktatást ezen tényezők befolyásolják, mindezt azért fontos hangsúlyozni, mert a közoktatásnak a társadalmi kohézió és a gazdasági versenyképesség tekintetében egyértelmű a gazdasági küldetése (Blahó szóbeli közlés, 2012).

2.1.1. Óvodai nevelés

Az óvodai ellátás három éves korban kezdődhet meg, de ötéves korban már kötelező napi négy órában a részvétel. Ebből adódóan megfigyelhető, hogy a fejlett régiókban élő szülők gyermekei nagyobb arányban járnak óvodába, mint a hátrányos helyzetűeké. Ez a tény a bizonyíték arra, hogy az egyes térségekben a férőhelyeknek nem megfelelő a kihasználtsága (Polónyi, 2008).

Az óvodai nevelés során a gyermek személyiségének a kibontakozására, nevelésére és az életre való felkészítésre törekednek. Fejlődésükre nagy hatással van a családi háttér (M. Császár, 2004).

2.1.2. Általános iskola

A nyolc osztályos általános iskolai képzés a rendszer legfontosabb intézménye. Ez az időszak az ember életében 6-13 éves kor közé tehető. Az oktatás hagyományosan 8 osztályból áll, de lehetnek különböző változatai 4, illetve 6 évfolyamos képzések (Balázs, Kocsis és Vágó, 2011).

Az általános iskolában megtanulják a diákok az iskola elvégzése után elvárt tudást, valamint megalapozzák a továbbtanulást. A képzésben már kötelező elemmé vált az egy idegen nyelv tanítása, amely általában angol vagy német. A rendszerváltást követően az orosz nyelv vezető szerepe megszűnt. A sportolásra, testmozgásra való nevelésre külön tanóra keretein belül fektetnek hangsúlyt. Az oktatáson kívül korrepetálást és szórakozási lehetőségeket is biztosít. Ezen tevékenységein kívül szolgáltatásokat is nyújt, mint például napközis ellátás vagy az iskolai étkeztetés (M. Császár, 2004).

2.1.3. A középfokú oktatás

A nyolcvanas évek végétől nőtt meg a középfokú oktatási intézmények iránt a kereslet a jobb megélhetés reményében (Székelyi et al., 1998).

A középiskola a 9. évfolyammal kezdődik és elsősorban a 14-17 éves korosztályt érinti. Középfokú végzettség gimnáziumi, szakközépiskolai vagy szakiskolai képzés elvégzésével szerezhető.

A 9-10. évfolyamon még alapozó oktatás zajlik, majd csak a 11. osztálytól kezdődik meg a szakképzés. A középfokú képzés érettségivel, vagy szakmunkásvizsgával záródik, melynek megléte a továbbtanulás alapja (www.ofi.hu/, 2009).

Az 1993-as közoktatási törvény módosítása következtében a tanulók gimnáziumi vagy középiskolai keretek között 13-14. évfolyamokon szakmát tanulhatnak. Mára már megjelentek a felsőfokú szakképzések, melyek középiskolai vagy felsőoktatási intézményekben egyaránt megszerezhetőek, igazodva a munkaerőpiaci viszonyokhoz (Polónyi, 2008).

(A szakképzés és a felsőoktatás átalakításával ezeken a területeken is jelentős változások következnek be. Többek között a felsőfokú szakképzés a felsőoktatási rendszerbe kerül, illetve a szakképzést folytató középiskolák megyei szinten TISZK-ekbe szerveződnek.)

2.1.4. A kollégiumi nevelés

A közoktatási intézményeknek a vonzáskörzete elsősorban a megye. Azonban az oktatás színvonala, az iskola jó hírneve és egyedülálló képzésválasztéka vonzza más megyékből is a diákokat.

A kollégium működésének alapfeladata, hogy azoknak a tanulóknak, akik nem lakóhelyükön folytatják a tanulmányaikat, biztosítsa számunkra a megfelelő körülményeket a tanuláshoz. Működése során kiegészíti a családi és iskolai nevelést és egyben szociális ellátást is nyújt a tanulóknak (Polónyi, 2008).

M. Császár (2004) szerint a kollégisták száma fokozatosan csökken, pedig az elhelyezés szinte minden település esetében megoldott. Ennek következtében nő a bejárósok száma, amely mögött a közlekedési hálózat fejlődése áll. Ez a megállapítás a saját kutatási eredményeimben is bebizonyosodik

2.1.5. A közoktatási rendszer finanszírozása

Az 1948-as államosítás során a közoktatási intézmények állami kézbe kerültek. A rendszerváltást követően a kilencvenes évek elején az iskolák nagy része visszakerülhetett korábbi működtetőjükhöz a települési önkormányzatokhoz. Az önkormányzatok kezében lévő közép fokú iskolák egy részét viszont megyei irányítás alá vontak, abban a reményben, hogy ott jobb anyagi lehetőségeket teremtenek a számukra. Az önkormányzatoknak helyi szinten csak óvodai nevelést és általános iskolai oktatást kell biztosítani, de fenntarthatnak közép fokú intézményt is. E feladatokat végezheti egyedül vagy más önkormányzatokkal társulva, ha nem képesek önállóan ellátni. A 1990-es évek közepére az iskolafenntartók között megjelentek az egyházak, az alapítványok és a magánintézmények (Polónyi, 2008).

A közoktatást az állam a fenntartó szerv közbeiktatásával finanszírozza az ún. feladatmutatóhoz kötött normatív állami hozzájárulások, kötött felhasználású támogatások, illetve kiegészítő hozzájárulások révén. Ahol ez az összeg nem elegendő az intézmény fenntartásához ott a fenntartónak saját bevételeiből kell megfinanszírozni a hiányzó összeget. Ezen források még tovább növelhetők pályázatok elnyerése révén kapott támogatásokkal. Az évek során életbe lépő közoktatási törvények a hátrányos helyzetű intézményeket további támogatásokban részesíti, valamint a hátrányos helyzetű tanulóknak is segítséget nyújtanak. Az egyházi kézben lévő iskolák is hozzájutnak az állami pénzekhez, de más nem önkormányzati fenntartók is. Az önkormányzatok számára az iskolák működtetése igen sok pénzbe kerül, ahol már az iskolarendszer nem tartható fent, ott az iskolák összevonásával, iskolabezárásokkal kívánják csökkenteni a költségeket (Balázs, Kocsis, Vágó, 2011).

2.2. A kistérségek szerepe Magyarországon

A tanulói mobilitás tekintetében általános- és középiskoláknál (kivéve: néhány országos beiskolázású középiskolát) alapvetően minden kistérségben van olyan iskola, amely a társadalmi elvárásoknak megfelelne, éppen ezért fókuszáltan kívánom vizsgálni a kistérségek és ezen belül az Orosházi kistérség iskolarendszerét, az iskolák belső világát és a társadalmi, gazdasági környezetét. Természetesen mivel Magyarország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz ezeket a vizsgálódásokat, mint az európai oktatási tér egészében kívánom elhelyezni.

Az Európai Unió alapvető feladatának tartja, hogy a térségek közötti társadalmi- és gazdasági fejlettségbeli különbségeket mérsékelje, továbbá az elmaradott térségeket felzárkóztassa. Ennek eszköze a különböző anyagi támogatások juttatása az erre rászoruló régióknak. Ez a szisztéma igényli az egységesített területi beosztást az Európai Unióra (Szabó, 2005). E célból hozták létre a NUTS-rendszert, mely 3 regionális és 2 lokális szintből áll.

Az Európai Unió elvárja a csatlakozó országoktól, hogy létrehozzák a saját területi rendszerüket. Ezért Magyarországnak is ki kellett alakítania a NUTS régióit, amikor beadta a csatlakozási kérelmét. Nálunk az első szinten maga az ország található, a NUTS 2 a hét régiónk szintje, a harmadik szint a 19 megye, valamint Budapest. A negyedik szinten vannak a kistérségek, az ötödik szint pedig a települések szintje (Lengyel és Rechnitzer, 2004).

„A kistérség a települések között létező funkcionális kapcsolatrendszer összesége alapján behatárolható területi egység, egymással intenzív kapcsolatban lévő, önszerveződő, egymással határos települések összesége” (www.net.jogtar.hu/, 1996). A kistérségi szerveződés többnyire az önkormányzatok együttműködési formája.

Az aprófalvas térségekben növekszik a kistérségi szint szerepe, ezért 2004-ben megalkották a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló CVII. törvényt. Ez azt jelenti, hogy egyes helyi önkormányzatok társulásokban láthatják el a feladataikat, ezáltal gazdaságosabban tudnak működni. A létrejöttének oka, hogy a közszolgáltatások biztosítása nem minden településen oldható meg, valamint egyes szolgáltatások nehezen érhetőek el (www.net.jogtar.hu/, 2004). E társulások létrehozását az állam támogatja, feladatait és hatóköreit jogszabály határozza meg. A kötelezően ellátandó feladatai közül csak néhányat emelnék ki:

- oktatás és nevelés,
- szociális és egészségügyi ellátás,
- helyi közlekedés, helyi közútfenntartás,
- foglalkoztatás,
- területrendezés és területfejlesztés (Ágh és Németh 2003).

A többcélú kistérségi társulások megalakulásának fő mozgatórugója az oktatás és nevelés feladatainak közös megoldása, ugyanis egy térség felzárkóztatásában jelentős a szerepük (Estók, Hajdú és Papik, 2006). A közoktatásban betöltött szerepük szerint a társulások átruházott feladat és hatáskörrel rendelkeznek, tervező feladatokat látnak el, szolgáltatásokat biztosítanak. A társulásoknak joguk van az oktatási intézmények összevonására, megszüntetésére, bezárására, így bizonyos településeken muszáj a közoktatás hatékony működése érdekében együttműködni (www.nefmi.gov.hu/, 2007).

2.2.1. Az Orosházi kistérség bemutatása

Az Orosházi kistérség (1. térkép) az ország délkeleti részén található. Területe 848,56 km², lakossága kb. 65 000 fő. A térséget 10 település alkotja, melyből három városi rangú (Orosháza, Tótkomlós és Csorvás) és a további hét, község címmel rendelkezik (Békéssámson, Csanádapáca, Gádos, Gerendás, Kardoskút, Nagyszénás, Pusztaföldvár). A kistérség központja Orosháza, amely mint centrum földrajzilag is központilag helyezkedik el, a térség bármely településéről 30 perc alatt jól elérhető, akár busszal is (Kasza, 2001).

1. térkép Az Orosházi kistérség települései

Forrás: www.vinculumoroshaza.hu/, 2012

A kistérség esetén fontos, hogy érzékeltessem a településlejtő problémáját, mivel a kistérségen belül jelentős differenciák vannak a településtípusok függvényében. A településlejtő egyben jövedelemlejtőt is jelent, mivel az egy főre jutó jövedelem tekintetében is megfigyelhető a város és a falvakban élők közti különbség. A falvak gazdaságilag elmaradtak a városokkal szemben. A városi ranggal rendelkező települések, nem feltétlenül jelentik azt, hogy valóban azok is, mivel nem minden esetben rendelkeznek a központhely-funkcióval (Blahó, 2008).

Ebből az következik, hogy az oktatás színvonala településenként eltérő, csak a nagy városokban alakultak ki erős oktatási bázisok, példaként említeném Orosházán a Táncsics Mihály Közoktatási Intézményt és a tótkomlói Jankó János Általános Iskola és Gimnáziumot. Csorvás, városi címe ellenére sem rendelkezik középiskolával.

Az Orosházi kistérség iskolarendszerét a kistérségi központ túlsúlya jellemzi. A városban működik óvodai és általános iskolai nevelés, valamint gimnáziumi képzés és szakképzés. A térség összes településén biztosított az általános iskolai oktatás és az óvodai ellátás. Középfokú oktatási intézménnyel viszont csak Orosháza és Tótkomlós rendelkezik.

A térségben kezd erősödni az egyház intézményfenntartó szerepe, a 2011-es tanév szeptemberétől két - korábban önkormányzati kézben lévő - általános iskola és óvoda átadására került sor a református és katolikus egyháznak. A megmaradt általános iskolákat és a Táncsics Mihály Gimnáziumot pedig összevonták és létrehoztak egy új intézményt Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont néven (www.oroscafe.hu/, 2011).

2.3. A kistérségben található középfokú oktatási intézmények típusai

2.3.1 Gimnáziumok

A gimnáziumi oktatás célja, hogy általános műveltséget biztosítson a tanulóinak. A képzésben résztvevők számára ebből kifolyólag nagyobb esélyük van a továbbtanulásra vagy könnyebben tudnak elhelyezkedni. A rendszerváltás után jelentek meg a hagyományos négyosztályos gimnáziumok mellett a hat- és nyolcosztályosak. A képzés érettségi vizsgával zárul (Oroszlán, 2007).

A gimnázium lehetőséget biztosít, hogy különböző tudományágakat alaposabban megismerhessünk. Az iskolába való jelentkezéskor a diákok érdeklődési körüknek megfelelően többféle tagozat közül választhatnak, amelyek egy-egy tantárgy köré szerveződnek. A legelterjedtebbek az általános, a humán, a reál, a nyelvi és a művészi oktatás. A 11. évfolyammal kezdődnek meg a fakultációs órák, ami azt jelenti, hogy emelt óraszámban tanulják a választott terület ide kapcsolódó tantárgyait. (Földes, 2009).

A nyelvi előkészítő, úgynevezett nulladik évfolyam bevezetésére 2004 szeptemberében került sor. Az ilyen képzési programban a képzés öt évig tart. Az első évben az idegen nyelvet

legalább heti 11 órában tanítják, emellett 4 óra informatika, 8-10 képességfejlesztő óra és 2 óra testnevelés is van. Ezen kívül felkészíti a diákokat a gimnáziumi képzésre. Az iskolát 9. osztályosként kezdik és 13-osként fejezik be azok a diákok, akik ezt a képzési formát választják. (Földes, 2009).

A nulladik évfolyamhoz hasonlóan a kéttannyelvű képzés is öt éves. Az első évre az intenzív nyelvtanulás a jellemző, mert a későbbiekben a tantárgyak egy részét idegen nyelven oktatják. A képzés végén a tanulók kéttannyelvű bizonyítványt szerezhettek, ami megfelel a felsőfokú nyelvvizsgának. Ehhez azonban három tantárgyból a célnyelven kell érettségizni, közte a célnyelvi civilizáció tantárgyból emelt szinten. Ez a képzés folyhat négy évfolyamos rendszerben is, viszont ebben az esetben nincs felkészítő osztály, hanem azonnal a meglévő nyelvtudással kezdik meg a tanítást (Földes, 2009).

Az 1993-as közoktatási törvény fogadta el a hat- és nyolcosztályos gimnáziumi képzéseket. Ebben a rendszerben az oktatás tizenkét tanévből áll, amely úgy tevődik össze, hogy 6 év általános iskolai képzés, majd újabb 6 év gimnáziumi osztály. A nyolcosztályos képzés esetében a diákok 4 évig járnak általános iskolába, majd a felső tagozatot már gimnáziumi osztályban kezdik meg. Ezek a képzések igen kedveltek, gyakran kisgimnazistáknak szokták nevezni az ilyen iskolatípust választó tanulókat (Földes, 2009).

2.3.2 Szakközépiskolák

A szakközépiskolai képzés már a rendszerváltás előtt is igen kedvelt iskola típus volt, utána viszont sok helyen felváltotta a szakiskolát a szakközépiskola, ami magasabb színvonalú tudást biztosított.

Az oktatás a 9. évfolyamon kezdődik meg és 13-15. évfolyamokkal zárul. Az első két évben alapozó oktatás zajlik az általános tantárgyakból, majd a harmadik év elejétől kibővül a képzés szakmai ismeretekkel a szakmacsoporttól függően. A negyedik év végén, vagy nyelvi előkészítő osztály esetében az ötödik év végén az oktatás hagyományos gimnáziumi érettségi vizsgával zárul, melynek letételére épülő szakképesítés megszerzésére csak a 13-14. évfolyamokon van lehetőség. Ám a legtöbb szakközépiskolás nem veszi igénybe ezt a lehetőséget, hanem inkább felsőfokú intézményben tanulnak tovább (Földes, 2009).

Tehát ezek alapján elmondható, hogy a szakközépiskolában az érettségi bizonyítvány mellett OKJ-s szakképzés is szerezhető.

Az Orosházi kistérségben két intézményben működik szakközépiskola, ebből mind a kettő Orosházán található, melyből arra a következtetésre jutunk, hogy a szakközépiskolai képzés Orosházára koncentrálódik.

2.3.3. Szakiskolák

A szakmunkásképzőkben tanulók száma az 1990-es évek után csökkeni kezdet, ezért újjá kellett szervezni ezt az intézménytípust, így jöttek létre a szakiskolák. Az elődjével ellentétben a három éves képzést felváltotta a négy (Földes, 2009).

A szakiskolákat általában olyan intézmények működtetik, ahol egyben szakközépiskolai oktatás is zajlik, ezáltal lehetővé teszi a tanulók számára az iskolán belüli átjárhatóságot. Az első két évben általános tantárgyakat tanítanak, ekkor még nem folyik szakmai képzés, maximum csak heti négy órában. A 10. osztály elvégzése után a diákok dönthetnek arról, hogy hogyan folytatják tovább a tanulmányaikat, szakközép- vagy szakiskolában. A 11. évfolyamtól kezdődik meg magának a szakmának az oktatása (Földes, 2009).

Az iskola nem érettségi bizonyítvány megszerzésével, hanem szakképesítéssel zárul. Ezzel a végzettséggel nincs lehetőség arra, hogy felsőoktatásban vagy más felsősokú képzésében részt vegyen (Oroszlán, 2007).

Általában azok a diákok választják ezt az iskolatípust, akik nem kívánnak továbbtanulni, vagy az a szakma, amelyben tevékenykednek, nem köti a munkavégzést az érettségi meglétéhez. Ez a fajta iskolatípus elsősorban a hátrányos helyzetű családok gyermekeinél kerül előtérbe.

2.3.4. Térségi Integrált Szakképző Központok

A Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK) alatt a szakképző iskolákat, esetleg felsőfokú szakképzést folytató felsőoktatási intézmények társulását értjük, a szakképzési feladatok összehangoltan történő ellátására (<http://szakkepesesites.hu/>, 2012).

A TISZK feladata, hogy az aktuális munkaerőpiaci igényekhez illeszkedő oktatást biztosítsa diákjai számára, a legkorszerűbb technológiák, gépek, tanműhelyek, eszközök alkalmazásával (Földes, 2009).

Létrejöttük mögött az áll, hogy a szakiskolai képzésekbe egyre kevesebb diák jelentkezik. Az intézmények szétszórtnak helyezkednek el és a képzési kínálatuk sincsenek rendszerezve, amely által az oktatás gazdaságtalanná válik. A TISZK ezeknek a problémáknak a megoldására született meg. A szakképző intézmények egy központba tömörülnek, de az összevonással nem szűnnek meg a tagintézmények (Földes, 2009).

A társulás általános célja, hogy regionális szinten összefogja a képzési kínálatot. Ezáltal könnyebben érhet el technológiai fejlesztéseket, melynek hatására magasabb színvonalú és korszerűbb ismereteknek lehetnek az iskola tanulói a tulajdonosai. A TISZK-ekbe tömörülés anyagi forrásait az európai uniós pályázatok jelentik, tehát így képesek a szakmai színvonal növelésére (Földes, 2009).

Az Orosházi kistérségben a Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont² és a Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény³ működik TISZK-ként.

2.4. A középfokú oktatási intézmény választását befolyásoló tényezők

Napjainkban a középiskola megválasztása igen komoly döntési feladat, mely nagyban meghatározza a diákok jövőbeli lehetőségeit. A döntés előtt számos tényezőt kell figyelembe venni, majd ezeket mérlegelni. A megfelelő középiskola megtalálásában fontos szerepet játszanak a szülők, ugyanis az ő iskolázottságuk és az iskolázással kapcsolatos tapasztalataik is befolyásolják a választást. A szülők igyekeznek arra törekedni, hogy gyermekük legalább olyan – de ha lehet, inkább magasabb - iskolai végzettséget szerezzenek, mint amilyenvel ők maguk rendelkeznek (Halász, 2001).

Oroszlán (2007) a következőkben határozta meg az intézményválasztást befolyásoló tényezőket:

- az adott környezet, ahol a gyermekek nevelkednek (családi háttér, település),
- a meglévő középfokú kínálat (oktatás színvonala, távolság a lakóhelytől),
- az általános iskolai előmenetel (érdemjegyek),
- hatások, melyek az iskolában érik őket (a pedagógus munkája, az intézmény ellátottsága),
- egyéni képességeik,
- az iskola hírneve.

Míg Lannert (1998) az alábbi befolyásoló faktorokat mutatta be művében:

- szülők munkaerőpiaci pozíciója, foglalkozása,
- kulturális háttér, szülők iskolai végzettsége,
- lakhely jellege (város, falu),
- gyerek tanulmányi átlaga.

A témával azonban nem csak a magyar szakirodalom foglalkozik, hanem külföldi szerzők munkái is. Baur (1972) a szülők foglalkozásának társadalmi tekintélyét hangsúlyozta, tehát minél magasabb egy szakmának a társadalmi értéke annál valószínűbb, hogy a gyerek gimnáziumban fog továbbtanulni.

² Az 1000 Mester TISZK tagja

³ A Békés Térség Integrált Szakképzési Központ tagja

Míg Clerc (1962) arra a megállapításra jutott, hogy azok a gyerekek tanulnak jobban, akiknek a szülei magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek.

A fenti szerzők művei alapján levonhatjuk azt a következtetést, hogy a gyerekek teljesítményét és iskolaválasztását a család nagyban meghatározza. A szülők foglalkoztatottsága, iskoláztatottsága és jövedelme mindezt nagyban befolyásolja (Blahó, 2011).

A munkám során felhasznált források, kutatások mind arról számoltak be, hogy a szülők iskolai végzettsége és a gyermek által preferált középfokú oktatási forma között szoros összefüggés van, mely a tanulmányi eredményre is hatással van.

A döntésnél a szülők társadalmi, és szociális helyzete mellett a lakóhely is meghatározó tényező, mivel a magas bejárési költségek miatt sok vidéken élő, inkább az otthonához legközelebbi intézményt választja, nem a hírnévvel rendelkező városi iskolákat.

3. VIZSGÁLATI MÓDSZEREK

Egy tudományos munka elkészítésének az alapja, hogy kutatásokat végezzünk. Majoros (2004) felosztása alapján két féle módon tipizáltam a dolgozatomban alkalmazott módszereket:

- primer (elsődleges módszerek tekintem: saját kutatásaimat és eredményeit),
- szekunder (másodlagos módszerek tekintetem: a dolgozatomban felhasznált szakirodalmat).

A kutatást először a szekunder források elemzésével kezdjük. Alatta a korábban, már mások által összegyűjtött, elérhető adatokat értjük, melyek különböző kiadványokban összegyűjtve megtalálhatóak. Hátránya, hogy nem feltétlenül tartalmazznak minden fontos információt, amelyekre szükségünk van, esetleg elavultak, pontatlanok (Eco, 1992).

Ezért alkalmaztam az aktuális állapotokat felvázoló jelenben elvégzett kérdőíves kutatásokat is, hogy releváns válaszokat tudjak adni a hipotéziseimre. Ezen információk és megállapítások még nem ismertek, és egyben ez jelenti dolgozatom egyediségét és értékét.

Primer kutatási technikák módszerei:

- megfigyelés,
- kísérletek,
- **kérdőíves vizsgálatok⁴,**
- interjú,
- terepkutatás (Majoros, 2004).

A dolgozatom összeállítását szintén én is szekunder források áttekintésével kezdtem. A kutatásom során könyveket, folyóiratokat és internetes forrásokat dolgoztam fel. Segítségükkel vázoló fel dolgozatomban, hogy a magyar oktatási rendszer milyen változásokon ment keresztül és jelenleg hogyan működik.

Ezt követően a magyarországi kistérségek működési mechanizmusait vizsgáltam, kiemelten fókuszálva az oktatási, oktatásszervezési szerepükre, továbbá az általam vizsgált Orosházi kistérség oktatási helyzetét tekintettem át. Végezetül kitértem a térségben működő középfokú oktatási intézmények típusainak és képzéskínálatainak a bemutatására.

A primer kutatási technikák közül a kérdőíves módszert választottam.

Horváth (2004) módszertani leírása alapján végeztem el a kérdőívek tartalmi összeállítását. Módszertani kérdőíves szerkesztési elveimet a következőkben foglalom össze.

- A kutatást megkezdése előtt mindig ki kell tűzni a kutatás célját, vagyis azt, hogy mit is szeretnénk megtudni a kérdőív kitöltése által.

⁴ A vastagon kiemelt alkalmazott módszert dolgozatomban én is használtam.

- A következő lépés, hogy kiválasszuk az alapsokaságot, akiknek a körében vizsgálódunk.
- A kérdőív összeállítása során pontosan meg kell fogalmaznunk a kérdéseket, hogy egyértelmű legyen mindenki számára, hogy mire is vagyunk kíváncsiak.
- Gyakran előfordul, hogy a vizsgálandó kérdést nem lehet egyetlen egy kérdésként feltenni, hanem sok kis részkérdés formájában tesszük fel, amely ugyanahhoz az eredményhez fog majd vezetni.
- Az elkészült kérdőívet véglegesítés előtt ellenőrizzük, és végezzünk szűk csoportban próbamérést.
- Ha a kitöltés sikeres volt, utólagos megbeszéléseket folytatunk, majd végezetül engedélyezzük a szükséges példányszámban való megjelenését.
- A kérdőív készítése során a kérdéseket sorrendben célszerű feltenni.
- Egy rövid általános bevezetővel indítunk, hogy milyen célból készült, hogy mit vizsgálunk, és mit akarunk a kitöltésével elérni?
- Ezt követik a bemelegítő kérdések, melyek rávezetnek a témára, így könnyen megválaszolhatóak.
- A fő kérdések már konkrétan az adott problémára irányulnak.
- A végét demográfiai vonatkozású kérdésekkel zárjuk, - melyek a kutatás szempontjából a leglényegesebb információkat szolgáltatják - mert ekkorra már kialakul a válaszadókban az irántuk érzett bizalom.
- A szerkesztés során különböző típusú kérdések közül választhatunk. Előnyös, ha minél több fajtát alkalmazunk.
- A leggyakrabban használt kérdéstípusok: a nyitott és a zárt. A nyitott kérdések esetében a véleményünket saját szavainkkal fogalmazzuk meg, ahogyan a hétköznapiakban is beszélünk. A zárt kérdéseknek két típusa van: eldöntendő vagy feleletválasztós. E két fajta között csupán annyi a különbség, hogy az előbbinél két válaszlehetőség közül kell választani, míg az utóbbinál kettőnél több közül.

A 2011/2012-es tanév második félévének elején egy kérdőíves felmérést készítettem az Orosházi kistérség négy középiskolájában. A kitöltés önkéntesen zajlott, név nélkül, osztályfőnöki óra keretein belül. A kérdőív összesen 30 kérdésből állt, nyitott és zárt típusúakból egyaránt, és öt fő témakörre fókuszált. A vizsgálatom során 468 fő részére osztottam ki a kérdőívemet, melyből 404 db-ot kaptam vissza kiértékelhető formában. A kutatásomban a térség 9. osztályos tanulóit kérdeztem meg. A kérdőívben arra törekedtem, hogy feltérképezsem milyen szempontokat mérlegeltek a középiskola megválasztása előtt és mik az elképzeléseik, terveik az iskola elvégzése

után. Valamint vizsgáltam általános iskolai tanulmányi eredményeiket, a családjuk szociális helyzetét, a szülei társadalmi pozícióját, hogy ezek mennyire befolyásolták a választásukat.

A kérdőíveim feldolgozása és kiértékelése a SPSS Statistics nevű program segítségével történt, mellyel nagyméretű és összetett adatbázisokat lehet feldolgozni gyorsan és hatékonyan. „A program magába foglalja a legmodernebb statisztika eljárásokat az adatbázis kezeléstől, a leíró statisztikán keresztül a legbonyolultabb többváltozós matematikai statisztikai eljárásokig” (Huzsvai, 2011). Az eredmények értékeléséhez a program több funkcióját alkalmaztam.

4. A VIZSGÁLT EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE

4.1 A vizsgált intézmények bemutatása

4.1.1. Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont, mint a kistérség legnagyobb közoktatási intézménye

Az intézmény 1948-ban kezdte meg működését Táncsics Mihály Állami Általános Gimnázium néven. „Az 1960-as években a képzés szakközépiskolai osztályokkal bővült. 1998 óta az iskolában a szakképzés a Világbank programja szerint folyik” (www.tancsics-ohaza.sulinet.hu, 2012).

A régió egyik legnagyobb középiskolája, melynek tanulói létszáma 1200 fő körül van. Az ide járó tanulók kiváló teljesítménye hozzájárult ahhoz, hogy a Szegedi Tudományegyetem bázisiskolájává vált. A 2002/2003-as tanévtől a Kodolányi János Főiskola segítségével felsőfokú akkreditált iskolarendszerű képzést is indítottak (www.tancsics-ohaza.sulinet.hu, 2012).

A Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont 2011. szeptember 1-jén jött létre, az Orosháza Város Általános Iskolája és Pedagógia Intézete jogutódjaként, mely a székhelyintézményén kívül 5 tagintézménnyel bővült. Többcélú intézményként általános és középiskolai oktatást, szak- és felnőttképzést, kollégiumi, valamint pedagógiai szak- és szakmai szolgáltatásokat nyújtanak. Nyelvi és felnőttképzési akkreditációval (NYAF, FAT) rendelkező nyelv- és ECDL – vizsgaközpontot működtetnek (www.tancsicsoh.hu, 2012).

4.1.2. Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény

Ez az intézmény összevonással és többszöri névváltással jött létre. Először a Kossuth Lajos Közoktatási Intézmény nevet viselte, mely 2001-ben jött létre két nagy múltú iskola egyesítésével, elődje volt a Kossuth Lajos Mezőgazdasági Szakközépiskola valamint a 612. Ipari Szakmunkásképző Intézet. A telephely 2009. július 1-én integrálódott a Harruckern János Közoktatási Intézménybe (www.hjkioh.sulinet.hu, 2012).

2011. szeptember elsejével új néven – Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény - folytatja munkáját a megye egyik legnagyobb közoktatási intézménye. „Orosházi központtal, Békésen, Gyomaendrődön és Dévaványán mintegy 3200 tanuló kezdte meg a 2011/2012-es tanévet. Az összetett intézményben gimnáziumi képzés, szakképzés, gyógypedagógiai oktatás-nevelés, kollégiumi ellátás, felnőttképzés valósul meg” (www.tiszakalman.hu, 2012).

4.1.3. Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium

1937 őszén nyílt meg az Orosházi Evangélikus Gimnázium. Az iskolát 1948-ban államosították. Az iskola újjászervezésére 1992-ben kerülhetett sor a csereingatlanként visszakapott 2. Sz. Általános Iskolában, mely az egykori evangélikus gimnázium területén működött. 1996-tól az

intézmény fenntartója ismételtén az egyház lett. 1998. szeptember 1-jén kezdődött meg a hat évfolyamos gimnáziumi képzés, majd 2000. szeptember 1-jén indult el a négy évfolyamos, általános tantervű gimnáziumi képzés. 2008 szeptemberétől többcélú intézményként szolgálja Orosházán az evangélikus oktatásügyet. 2009. szeptember 1-jétől az iskola új neve: Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium (www.szekacs.lutheran.hu/, 2012).

4.1.4. Jankó János Általános Iskola és Gimnázium

„Tótkomlóson 1925-ben indult meg a középfokú oktatás Tótkomlósi Állami Polgári Fiú-és Leányiskolában 2 osztállyal, 65 fővel. Az intézmény 1948-ban megszűnt, általános iskolaként folytatta a tevékenységét” (Kasza, 2001). 1963 őszén indult meg két első osztállyal az általános gimnázium. 1977-ben a középiskola megszűnt, majd 15 év szünet után 1992-ben újraindult a középiskolai oktatás Jankó János Általános Iskola és Gimnázium néven. A jelenlegi tanévben 111 diák tanul 9-12. évfolyamokon (www.jankojanosiskola.hu/, 2012).

4.2. Az intézmények képzési kínálata

E fejezetben az alapító okiratuk alapján jellemezném a térségben található középfokú oktatási intézmények képzési profilját.

Megkülönböztethetünk: vegyes (Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény, Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont) és tiszta profilú (Székács József Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium, Jankó János Általános Iskola és Gimnázium) középiskolákat.

A Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben a szakközépiskolába jelentkezők: vendéglátás-idegenforgalom, kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció, belügyi rendészet, gépészet, mezőgazdaság, ügyvitel és egészségügy szakmacsoport közül választhatnak. Ezen képzéseken kívül színes palettával rendelkezik a szakiskolai képzés területén is. Ezek közül csak néhányat sorolnék fel, mint például: kőműves, villanszerelő, asztalos, eladó, géplakatos, szakács, fodrász, állattenyésztő (Oktatási Hivatal, 2010).

A Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskolában lehetőség van általános gimnáziumi osztályba jelentkezni, valamint humán, emelt testnevelés, angol vagy biológia szakra. Emellett öt évfolyamos nyelvi előkészítő (angol, német) képzés is választható. Szakközépiskolai osztályok informatika és közgazdaságtan tagozaton indulnak. Az intézmény 8 évfolyamos úgynevezett „kis gimnáziumot” is működtet az általános iskola ötödikeseinek részére (Oktatási Hivatal, 2010).

Az orosházi evangélikus iskola egy 4 évfolyamos és egy 6 évfolyamos általános gimnáziumi osztállyal rendelkezik, elsősorban a saját diákjai számára, akik itt folytatták a további tanulmányaikat (Oktatási Hivatal, 2010).

A tótkomlói Jankó János Általános Iskola és Gimnáziumról elmondható, hogy egy egyprofilú intézmény, ugyanis csak egy 4 évfolyamos általános tantervű képzést indít (Oktatási Hivatal, 2010).

4.3. A kérdőíves adatok értékelése

4.3.1. A kérdőívet kitöltő sokaság bemutatása

A primer kutatásom során a kérdőívet 468 fő 9. osztályos diák között osztottam ki, ebből 404 db kérdőívet kaptam vissza kitöltött formában, ez 86,3%-os válaszadásnak felel meg. Az 1. táblázat azt mutatja be, hogy iskolánként, hogyan oszlik meg a kitöltés aránya.

1. táblázat A kitöltött kérdőívek megoszlása az egyes intézményekben

Forrás: saját gyűjtési adataim, saját szerkesztésű táblázat

Iskola	Kitöltés aránya a kistérségben (%)	Kitöltés aránya iskolánként (%)
Jankó János Általános Iskola és Gimnázium	7,2	87,9
Székács József Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium	9,9	88,9
Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont	39,8	86,6
Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény	43,1	85,2

A legtöbb kérdőívet a Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben töltötték ki. Itt 174 diák segítette a munkámat a válaszaival. Ebből 93 fő szakközépiskolai osztályba jár, 81 fő pedig szakiskolába.

A legkisebb arányt a Jankó János Általános Iskola és Gimnázium képvisel, itt mindösszesen csak 29 diák töltötte ki a kérdőívet. Ezen kis százaléknak az oka, hogy ebben az intézményben csak egy 4 évfolyamos gimnáziumi osztály van.

2. táblázat A válaszadók átlagéletkora és nemek szerinti megoszlása

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű táblázat

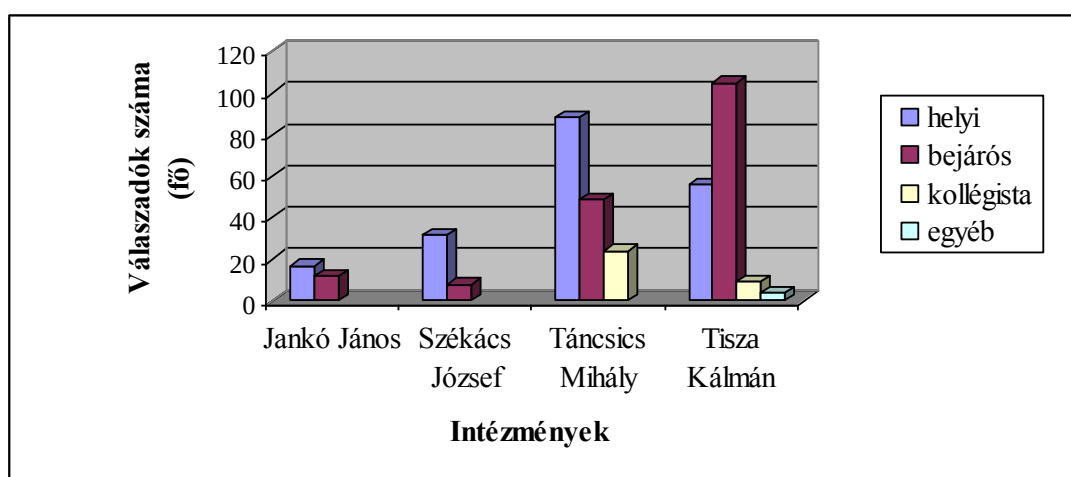
Intézmények	Átlagéletkor (év)	Fiú (fő)	Lány (fő)
Jankó János Általános Iskola és Gimnázium	14,93	6	23
Székács József Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium	14,80	16	24
Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont	14,81	70	91
Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény	15,19	82	92

A Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben eltér a tanulók átlagéletkora a többi intézményben felvett adatoktól (2. táblázat). Ez abból következhet, hogy itt szakiskolai képzés is folyik, és a szakiskolai programban jelentős az osztályismétlők száma.

A 2. táblázatból egyértelműen kiolvasható, hogy a vizsgált populációban – minden iskola esetén – magasabb a lányok száma, mint a fiúké.

A tanulói bejárasi szokásokat vizsgálva több összefüggésre is megkaptam a választ. Az iskolaválasztásnál az adott korosztály 47,8%-a választott helyi középiskolát (193 fő), 43,1% más településről jár be reggelente, a viszonylag jó közlekedésnek köszönhetően. A válaszadók 8,2%-a kollégista (33 fő), akiknek döntő része nem a kistérségből érkezik. Az egyéb⁵ válaszlehetőséget megjelölők aránya nem számottevő, mintegy 1%.

Intézményenkénti bontásban az 1. ábra mutatja a számszerűsített értékeket.

1. ábra A diákok iskolába való bejutási módjai

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

⁵ Rokonoknál, ismerősöknél van albérlés, vagy ott lakik.

A legtöbb helyi diák a Székács József Evangélikus Általános Iskola és Gimnáziumban van jelen. Ennek oka, hogy itt általános iskolai képzés is folyik, ezért sokan itt folytatják a középiskolai tanulmányaikat is. A kistérségben két olyan iskola működik, amely ilyen lehetőséget nyújt a tanulóknak. Ez az intézmény valamint a Jankó János Általános Iskola és Gimnázium. E két helyen összesen 69-en töltötték ki a kérdőívemet, ebből 45 fő járt ugyanide általános iskolába is, tehát a válaszadók 65,2%-a.

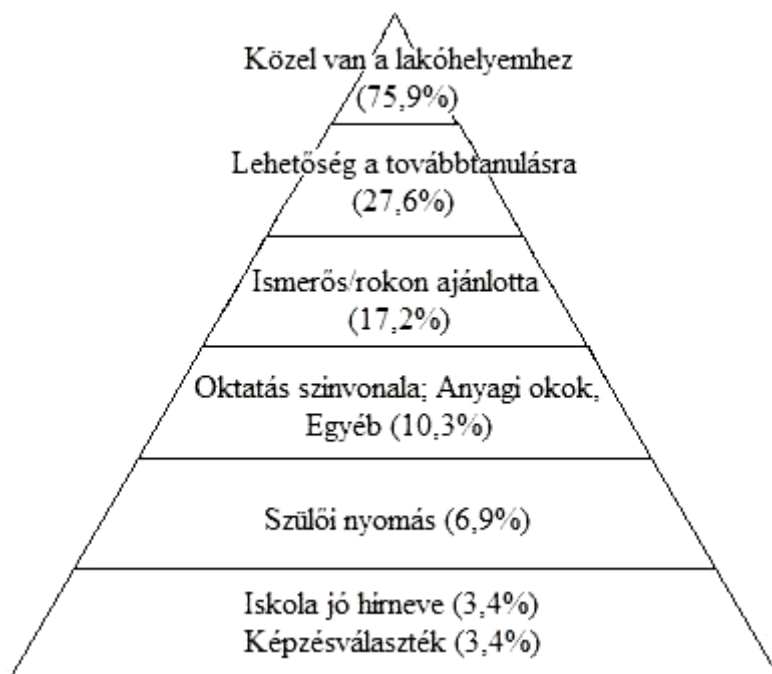
Az egész mintavételt figyelembe véve 79% járt a lakóhelyén található általános iskolába, 9,9% más település általános iskolájába és 11,1% ugyanabba az intézménybe, ahova most jár.

4.3.2. A középiskolába való jelentkezést befolyásoló tényezők

Ebben a részben azt vizsgáltam, hogy a középiskolába való jelentkezés előtt a diákok mely szempontokat mérlegelték, valamint mely tényezők befolyásolták őket az iskola kiválasztásában.

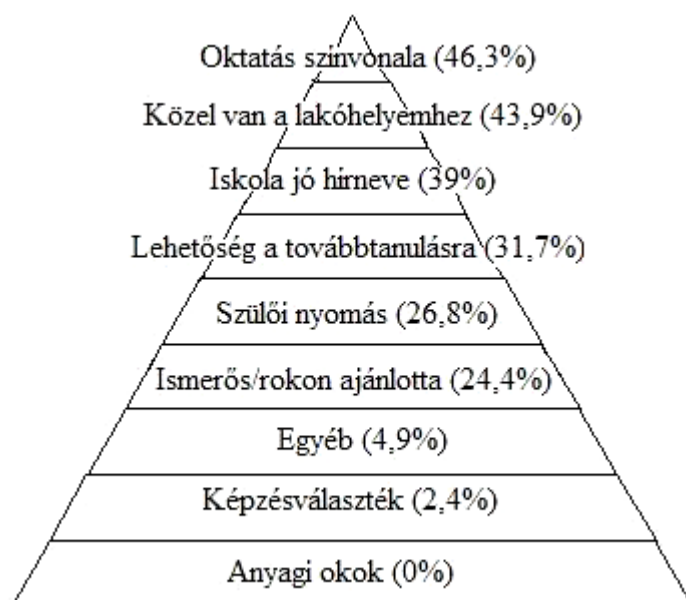
A válaszadók 21,3%-ának a szülei és 7,9%-ának a nagyszülei is ugyanabban az intézményben tanultak, mint most ők. Ez a tényező csak 2,5%-ban befolyásolta a jelentkezőket.

A válaszadók kilenc szempont közül választhattak, hogy melyek voltak hatással rájuk döntésük során. Fontosnak tartom, hogy iskolánként bemutassam az eredményeket, hiszen eltérő az iskolák erőssége (2-5. ábra).

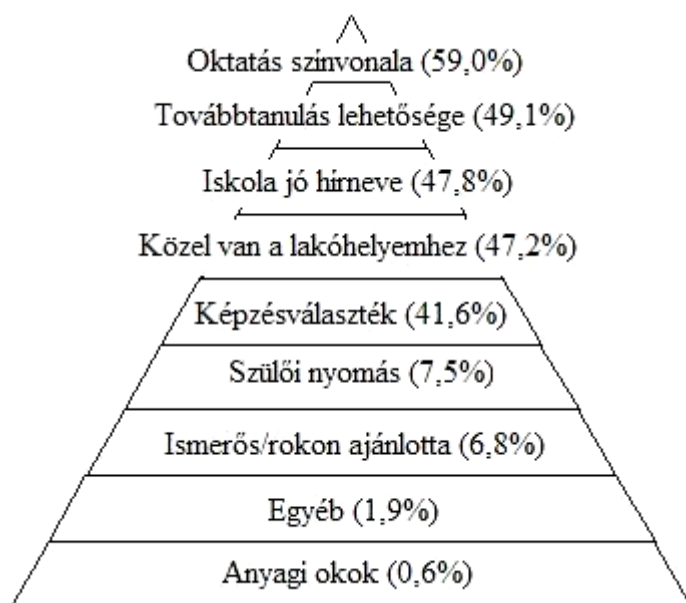
2. ábra A döntést befolyásoló tényezők a Jankó János Általános Iskolában és Gimnáziumban

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

3. ábra A döntést befolyásoló tényezők a Székács József Evangélikus Általános Iskolában és Gimnáziumban

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

4. ábra A döntést befolyásoló tényezők a Táncsics Mihály Közoktatási Intézményben és Tehetségközpontban

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

5. ábra A döntés befolyásoló tényezők a Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

A piramisokat megfigyelve láthatjuk, hogy elég változatos képet kapunk. Iskolánként más-más tényező befolyásolja az iskolaválasztást.

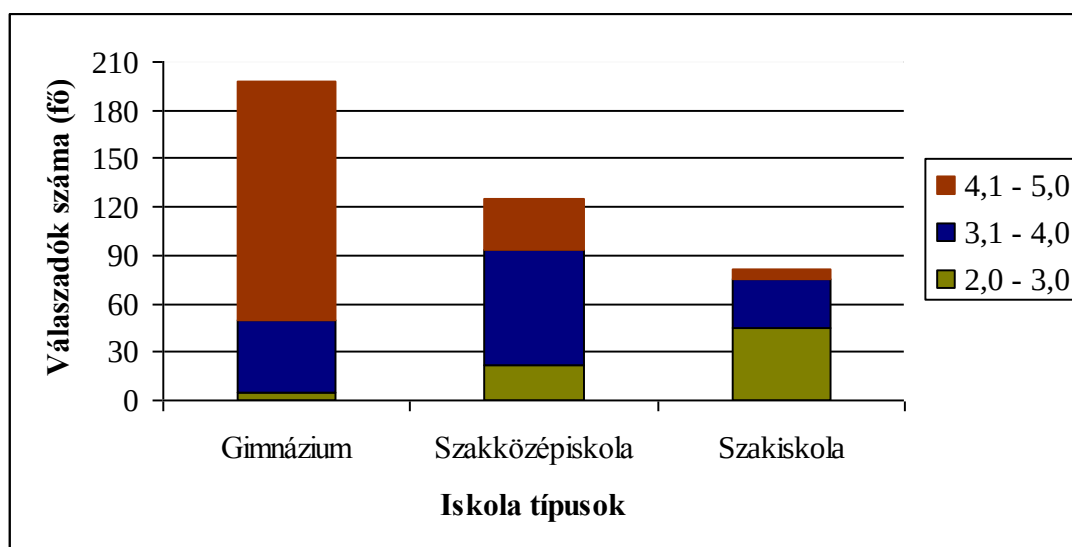
Minden válaszból kitűnik, hogy fontos szempont, hogy az iskola közel legyen a lakhelyhez. A diákokkal való beszélgetés kapcsán az is kiderült, hogy ez a szempont azért ilyen fontos, mert egyre több azon tanulók száma, akiknek a tanulás után a ház körül a családnak segítenie kell.

Legkevesbé fontos szempontok közé sorolandó az anyagi okok, valamint az egyéb indokok (pl.: baráti kör). Ellenben ez a két befolyásoló tényező meghatározó elem a tótkomlói iskola választása esetén.

Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény nem motiválja a tanulók jelentős részét, sőt a tanulási motivációkkal is baj van, ez abból adódik, hogy ők első- vagy másodhelyen nem ide jelentkeztek, csak rossz tanulmányi átlaguk miatt ide kerültek.

4.3.3. Összefüggés az iskolaválasztás és a középiskola elvégzése utáni tervek között

A felmérésben résztvevő diákok 83,9%-a jelölte meg első helyen a jelenlegi iskoláját. Legtöbb első helyen bejutó a Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpontban található, a diákok 90,7%-ának ez volt az első intézmény a jelentkezési lapján. A legkevesebb első helyen bekerülő diák a Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben van, itt ez az arány 77%.

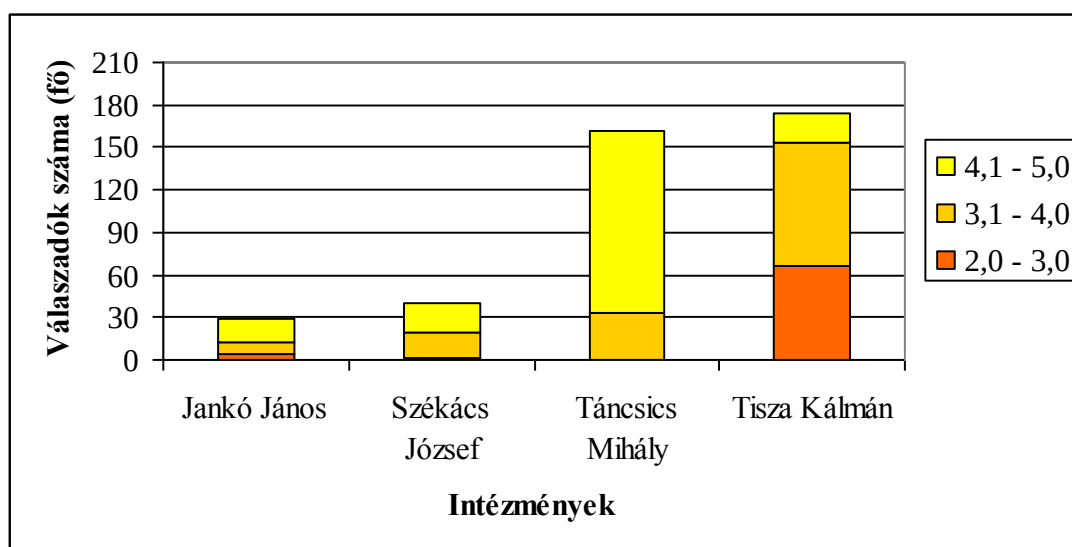

6. ábra A tanulók utolsó évi általános iskolai átlaga és a választott képzési forma

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

Az 6. ábrán láthatók az általános iskolai átlag és a választott középfokú oktatási forma közötti összefüggések. A diagram az iskolalejtő problémáját jól mutatja, miszerint a társadalmilag legpreferáltabb, legelismertebb a gimnázium, ahová kitűnő vagy jó jeggyel érkeznek a gyerekek

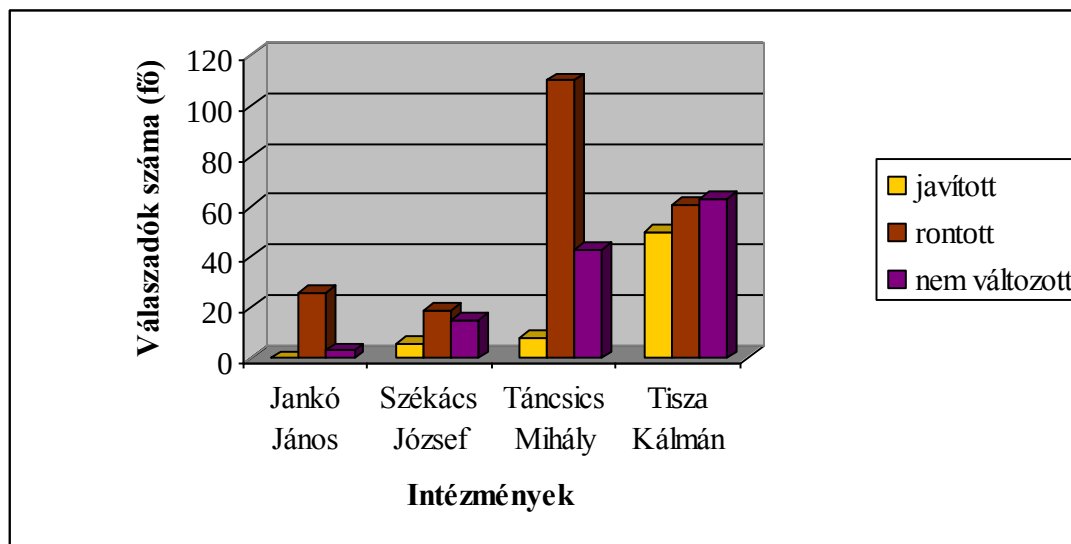
A szakközépiskolát választók esetében már elég volt, ha 3,1-4,0 közötti átlaggal rendelkeztek, ezt az iskolatípust inkább a közepes tanulók választották. Míg a szakiskolába jelentkezők között egyre inkább nő a gyenge tanulók aránya. Azonban meglepő, hogy 6 fő jeles eredménnyel a szakiskolai képzés mellett döntött.

7. ábra Az általános iskolai tanulmányi átlag intézményenkénti bontásban

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

A 7. ábrán intézményenként csoportosítva láthatók a kapott értékek. A társadalom hierarchiáját megmutatja, hogy a legtöbb 4,1 – 5,0 tanulmányi átlagú diák a Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpontban tanul. Ebben az intézményben indult a legtöbb gimnáziumi osztály a vizsgált iskolák közül. Legkevesebben a Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben vannak, akik jó és jeles bizonyítvánnyal érkeztek. Ez az intézmény indította a legtöbb szakiskolai osztályt.

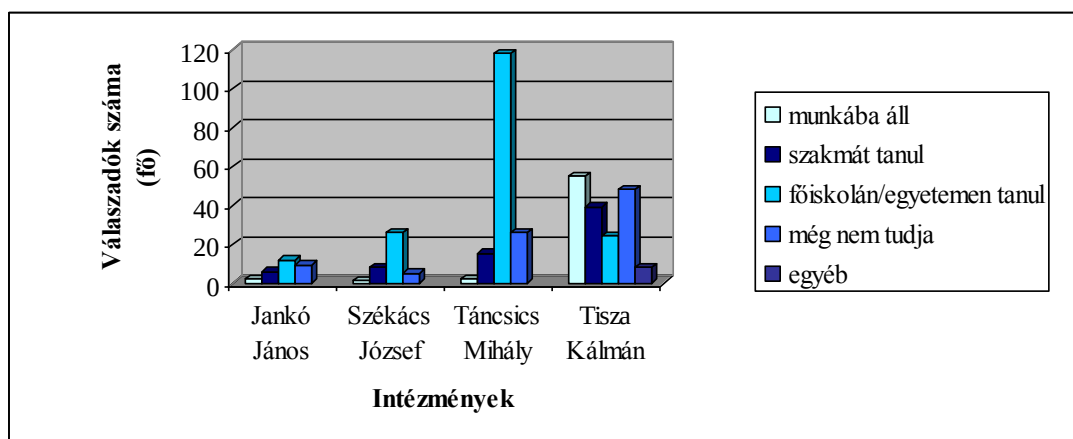

8. ábra A tanulók teljesítményének változása az általános iskolai eredményekhez viszonyítva

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

A teljesítményváltozást vizsgálva az 8. ábrán jól látható, hogy a Táncsicsban és Tótkomlóson a diákok több mint kétszerese rontott az általános iskolai átlagához képest. Azonban azt érdemes hangsúlyozni, hogy csak néhány tizedesjegy változásról van csak szó. A Táncsics esetében a bejövő szint tanulmányi eredményességét és a kimenő szint (érettségi) tanulmányi eredményességét összevetve megállapítható, hogy lényegesebb eltérés nem tapasztalható, ugyanakkor azt is hangsúlyozni szükséges, hogy a rontottak viszonylag magas száma statisztikailag abból adódik, hogy az iskola nagyjából felerészben iskoláz be orosházi, valamint kistérségi és kistérségen kívüli tanulókat. A kistérségből és azon kívül érkező tanulók esetében a 9. évfolyamon a tanulmányi visszaesés nagyobb mértékű volt. Véleményem szerint ennek az oka, hogy alacsonyabb az ottani általános iskolai oktatás színvonala.

Az evangélikus iskolában és a Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben viszont megfigyelhető, hogy sikerült mindkét intézményben a tanulók mintegy 35%-ának megtartania korábbi eredményét. A Tisza Kálmánban vannak a legtöbbben, akik javítani is tudtak.

9. ábra A diákok középiskolai évek utáni elképzelései

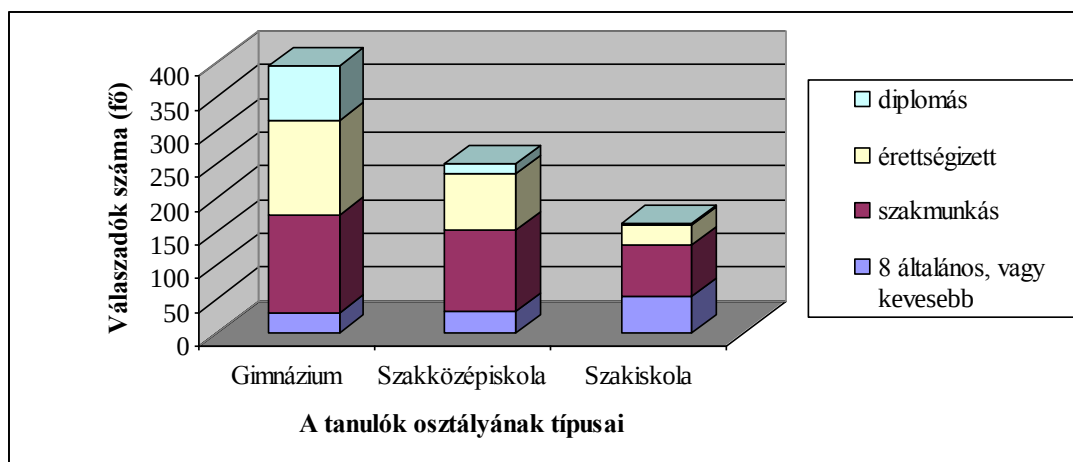
Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

A Jankó János Általános Iskola és Gimnázium, a Székács József Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium és a Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetséggözpont gimnazistái vannak a legtöbben, akik főiskolán vagy egyetemen szeretnének tanulni a középiskola befejezése után (9. ábra). Munkába állni a Tisza Kálmán Közoktatási Intézmény diákjainak 31,6%-a szeretne végzés után. Összességében a tanulók 21,8%-ának még nincs határozott elképzelése arról, hogy milyen irányban szeretné folytatni életét a középiskola befejezése után.

Az egyebet megjelölő 8 szakiskolás elképzelése a középiskolás évek után, hogy érettségi vizsgát szerezzenek.

Arra a kérdésre, hogy szüleik várhatóan meddig finanszírozzák a tanulmányaidat, a válaszadók legnagyobb részének, 53,5%-ának szülei még nem döntötték el, hogy meddig támogatják gyermekük iskolázását. 11,6% mester-, 12,6% az alapdiploma eléréséhez tervezi hozzásegíteni gyermekét. Kevésbé jellemző a technikusi végzettség, a válaszadók mindössze 2%-a jelölte meg.

4.3.4. A szülők társadalmi pozíciójának vizsgálata

10. ábra A szülők végzettsége és a tanulók osztályának típusa közötti összefüggés (a válaszadókhoz viszonyítva)

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

A 10. ábráról egyértelműen leképezhető a társadalmi lejtő, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekei választották továbbtanulási intézményként gimnáziumot, míg az alacsonyabbaké inkább szakközépiskolába vagy szakiskolába tanulnak. Jellemzően a diákok legalább ugyanolyan fokú, vagy magasabb végzettséget szeretnének elérni, mint szüleik. Így bizonyos értelemben az iskolaválasztás társadalmi szokásai egyfajta indikátort mutatnak, hogy az adott társadalmi rétegek milyen képzési típust preferálnak.

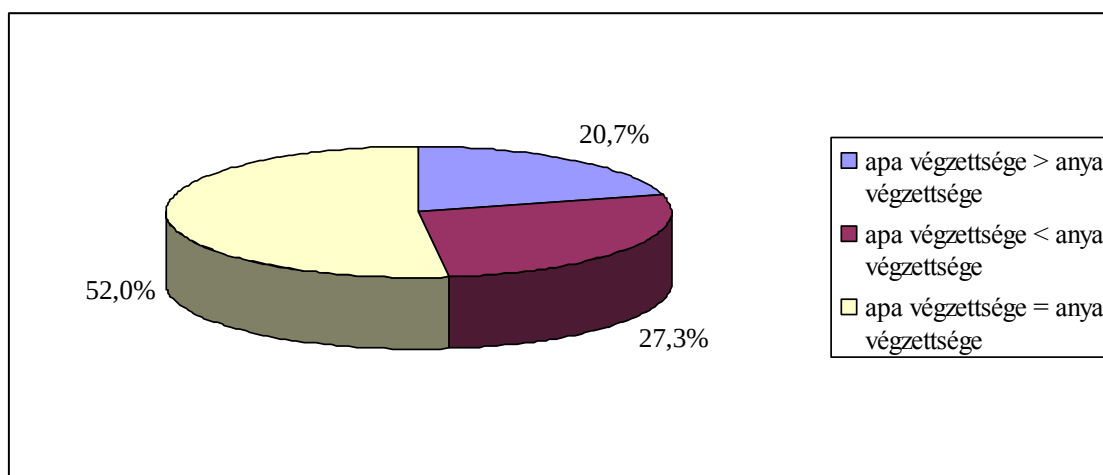
3. táblázat A szülők végzettsége és a tanulók osztályának típusa közötti összefüggések (a válaszadók arányában)

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű táblázat

szülő végzettsége	gyerek osztályának típusa		
	szakiskolai (%)	szakközépiskolai (%)	gimnáziumi (%)
8 általános vagy kevesebb	6,7	3,8	3,5
szakmunkás biz.	9,5	15,0	17,8
érettségi biz.	3,5	10,3	17,5
diploma	0,4	1,9	10,1

A 3. táblázatban a szülők iskolai végzettsége került bemutatásra az alapján, hogy a gyerek milyen típusú osztályba jár. A szakiskolai osztályokba a 8 általánossal, vagy szakmunkás képesítéssel rendelkező szülők gyermekei járnak. A szakközépiskolát már inkább a szakmunkás

vagy érettségi vizsgát letevő szülők gyermekei választják. A gimnáziumi képzés esetén a szakmunkás és érettségizettek aránya szinte azonos, de viszonylag magas a diplomások száma is.

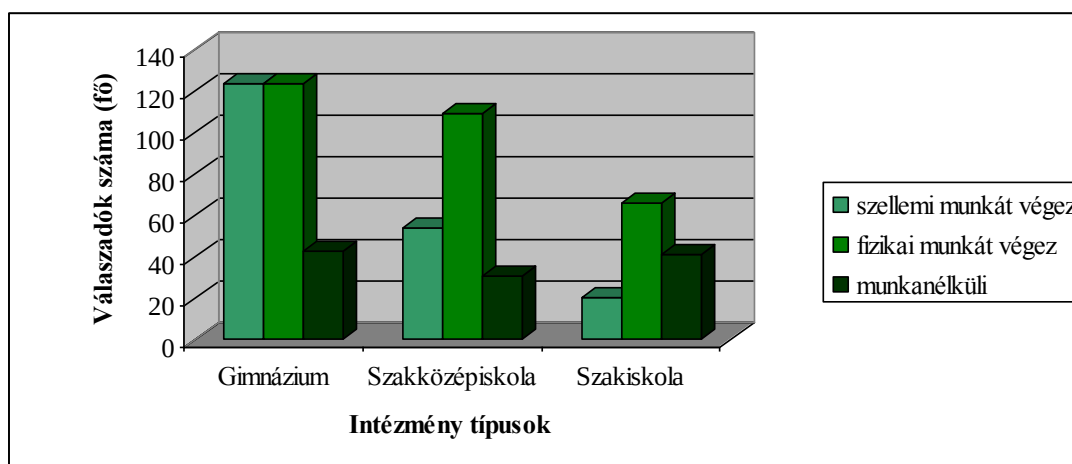

11. ábra A szülők iskolai végzettségének összehasonlítása

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

Összehasonlítva a két szülő iskolai végzettségét, megállapíthatjuk, hogy jellemzően azonos képzettségi fokkal rendelkeznek (11. ábra). A családok 20,7%-ának esetében az apa végzettsége magasabb, 27,3%-nál pedig az anya rendelkezik magasabb képzettséget tanúsító bizonyítvánnyal.

A családok 52%-ánál megegyezik a szülőpár végzettsége.

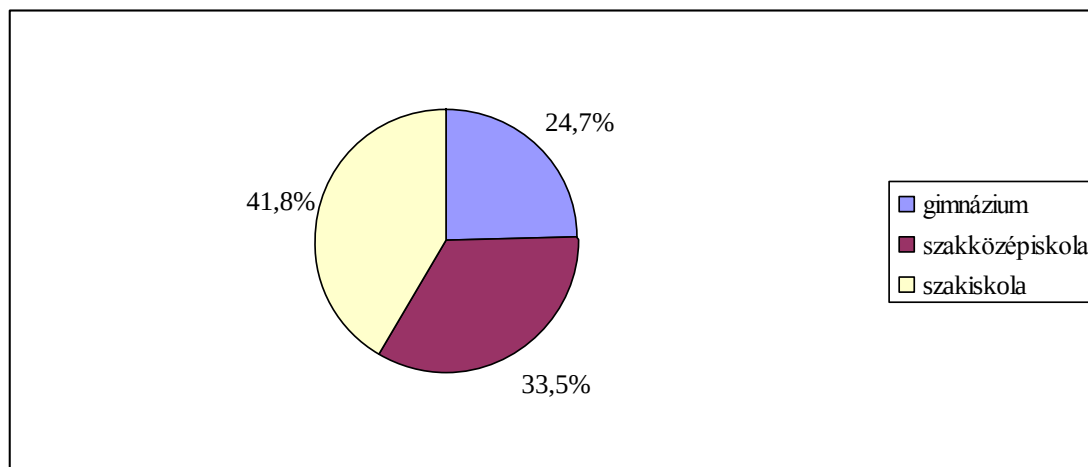
12. ábra A szülők munkahelyi beosztása iskolatípusonként

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

A 12. ábra segítségével azt mutatom be, hogy a szülők munkahelyi beosztása, hogyan oszlik meg gyermekeik iskolatípusai között. A gimnázium esetében a szellemi és fizikai munkát végzők száma megegyezik. Míg a szakközépiskolásoknál és szakiskolásoknál inkább fizikai munkát végeznek a szülők. A szakiskolánál a munkanélküliség magas aránya látható. Az ábra jól illusztrálja, hogy a társadalmi lejtő egyben az iskolalejtőt is indukálja.

4.3.5. A szociális háttér vizsgálata

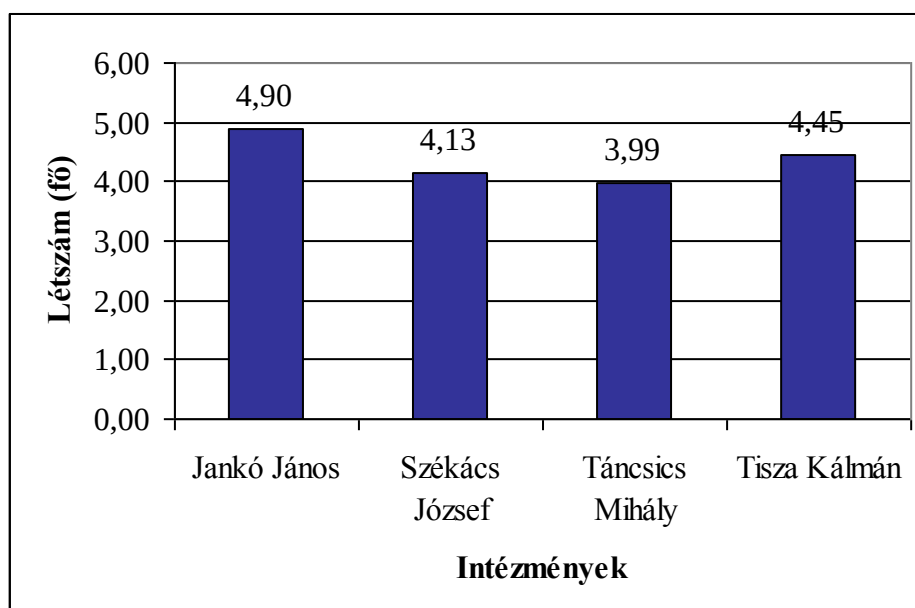
A diákok 56,25%-ának volt már legalább az egyik szülője munkanélküli, 12,5%-uknak jelenleg is munkanélküli az egyik, vagy mindkét szülője (13. ábra).

13. ábra A szülők munkanélküliség aránya iskolatípusonként

Forrás: saját gyűjtésű adataim, saját szerkesztésű ábra

A kördiagram azt mutatja be, hogy az egyes iskolatípusokba járó diákok szüleinek körében hogyan alakul a munkanélküliség. Az ábrából leolvasható, hogy a munkanélküliség legfőképpen a szakiskolába járó diákok szüleit érinti. Ennél az iskolatípusnál jövőbeni problémaként jelenhet meg a másodgenerációs munkanélküliség veszélye. A szakközépiskolában tanulók családjában 33,5%-ában van jelen a munkanélküliség, míg a gimnáziumba járók szüleinél majdnem 75%-os a foglalkoztatottsági arány.

14. ábra Egy háztartásban élők átlagos száma

Forrás: saját gyűjtési adataim, saját szerkesztésű ábra

Minden intézmény esetében átlagosan 4 fő él együtt egy közös háztartásban. (14. ábra) Viszont minél szegényebb egy család annál több a gyerekek száma. A nagyobb hírnévvel rendelkező intézményekbe olyan diákok járnak, akik átlagosan kevesebben laknak egy közös háztartásban. Az látszik, hogy a kisebb családoknál a szülőknek több idejük van a gyerekekkel foglalkozni, mint a nagycsaládoknál.

A családok 11,9%-a kettőnél több generációs, a gyerekek a szülők mellett a nagyszülőkkel is együtt élnek. A diákok 2,7%-a egyáltalán nem lakik együtt a szüleivel (testvérral, nagyszülőknél vagy rokonoknál lakik). A vizsgálatban szereplők 16,2%-a egyke, 39,9%-nak egy testvére van, 24,3%-nak kettő, 29,7% él olyan családban, amelyben a gyerekek száma 3 vagy több.

A családok lakhatósági lehetőségeit vizsgálva a válaszadók legjelentősebb része saját családi házában él, 10,1% saját tulajdonú lakásban; összesen a családok 6,4% bérel házat vagy lakást. Az átlagos szobaszám három. A diákok 71,8%-ának van saját szobája, 24,8%-uknak testvérral közös a szobája.

A tanulók családjának anyagi helyzetét a tulajdonukban lévő tartós fogyasztási cikkek által próbáltam meg behatárolni, illetve konkrétan rákérdeztem, hogy saját megítélésük szerint milyen is az ő anyagi helyzetük. A családok 88,6%-a rendelkezik asztali számítógéppel. 48,3%-uk emellett lappal is, és csaknem minden PC-vel rendelkező lakásban van internet is. A televízió, automata mosógép, mikrohullámú sütő, DVD lejátszó megtalálható a lakások szinte mindegyikében. A mosogatógép meglehetősen kevésbé jellemző, 25,9%-uk tulajdonában található meg. 69,3% használ saját személygépkocsit, nyaralója a családok 10,9%-ának van.

A válaszadók 66,6%-a állítja, hogy családjának anyagi helyzete átlagos, 0,5% szerint az anyagi helyzetük sokkal rosszabb mint az átlag, míg 5,5% bevallása szerint sokkal jobb, 6,9% pedig nem tudja.

4.3.6. Az intézmények beiskolázási vonzáskörzete

A tótkomlói Jankó János Gimnázium tanulóinak 58,6%-a helyi diák. További 10,3%-uk az Orosházi kistérségben lakik. Nagyerről, Ambrózfalváról, Pitvarosról és Csanádaltiról érkezett a tanulók 31%-a.

Székács József Általános Iskola és Gimnáziumban a diákok 80%-a helyi. A kistérségből 15% érkezett. A tanulók 5%-a két településről érkezett Székkutasról és Kiscsákóról.

A Táncsics Mihály Köznevelési Intézmény és Tehetségközpontban a 54,7%-ot képviselik a helyi tanulók. A kistérség települései a diákok lakhelyének 24,8%-át teszik ki. További 13,2% érkezik Nagymágocsról, Székkutasról, és Dévaványáról. A fennmaradó 7,3%-on 16 település diákjai osztoznak.

A Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben a helyi diákok aránya 35,1%. Ezen felül a tanulók 36,8%-a jött az Orosházi kistérségből. 14,9% érkezett az alábbi településekről: Nagyszénás, Székkutas, Kaszaper, Nagymágocs, Mezőhegyes. A további 13,2%-ot 16 település diákjai jelentik.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

5.1. Összegzés

A rendszerváltás óta eltelt időszakban a közoktatási törvény folyamatos változásának hatására alapvetően átrendeződött a középfokú oktatási rendszer. Ennek hatására a tankötelezettség korhatára 18 éves korra emelkedett, valamint az egyes iskolatípusok közötti különbségek is élesebben kirajzolódtak. A gimnáziumok és a szakközépiskolák iránt megnőtt a kereslet, míg a szakiskolák szerepe leértékelődött. Egyre több diáknak a célja, hogy a középiskola elvégzésével egyben érettségi vizsgát is szerezzen.

Az általános iskolai tanulmányaikat befejező diákok az alábbi középfokú képzési kínálatok közül választhatnak:

- gimnázium,
- szakközépiskola,
- szakiskola.

Az általam vizsgált Orosházi kistérség jó példája ennek, hisz középiskolaiban mind a három képzési forma megtalálható. Az iskolákban a képzések tartalma sokszínűséget, szerkezeti összetétele pedig változatosságot mutat.

A gimnáziumi képzéstípust választó tanulók nagyobb arányban tanulnak tovább a felsőoktatásban, míg a szakközépiskolát választók négy év után, az iskola falain belül 2-3 éves OKJ-s szakmai képzésben vehetnek részt. A szakiskola nem nyújt érettségi bizonyítványt, hanem szakképesítés megszerzésével zárul.

Az általános iskola befejezését követően a diákoknak dönteniük kell arról, hogy az elkövetkező néhány évben milyen típusú középfokú oktatási intézményben szeretnének továbbtanulni. Az iskola kiválasztását számos tényező befolyásolhatja, de talán az egyik legmeghatározóbb a családi háttér. Gál (1999) szerint minden pályaválasztással kapcsolatos végső döntést a szülők hoznak meg, és ezt a jelentkezési lapon aláírásukkal dokumentálják.

A vizsgálatom során a térségbe járó 9. osztályos tanulók közül 404 fő segítette a munkámat a kérdőív helyes megválaszolásával. A kiértékelés során az iskolaválasztásról és annak a háttéréről alkottam képet.

5.2 Hipotézisek vizsgálata

Hipotéziseim, melyeket a vizsgálataimmal igazolni szeretnék, a következők:

1. A vizsgált intézmények közül két iskolában folyik a gimnáziumi képzés mellett általános iskolai is. Ilyen lehetőséget a tótkomlói Jankó János Általános Iskola és Gimnázium, valamint a Székács József Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium biztosít. A válaszadók 65,2%-a kezdte itt az első osztályt és várhatóan itt is fog végezni. Ezen intézmények előnye, hogy egy megszokott környezetben folytathatják tanulmányaikat a diákok. Tehát ez a megállapítás igaznak minősül.
2. A válaszadók mintegy 29,2%-ának járt a szüleje vagy a nagyszüleje ugyanebbe az iskolába, mint ők. Ez a szempont mindössze csak 2,5%-ban befolyásolta őket a választásukban. Az adott válaszok alapján a leglényegesebb tényezőnek a közeli lakhely bizonyult. Így ez a hipotézisem sajnos nem bizonyult valósnak.
3. A diákok nagy része abban a középiskolában tanul, amelyet első helyen jelölt meg a jelentkezési lapján. A jó, jeles átlaggal rendelkezők gimnáziumi képzésben vesznek részt, míg a gyenge teljesítményűek szakiskolába járnak. Ez a feltételezésem helyesnek bizonyult, ugyanis aki a jövőjét felsőoktatási intézményben képzei el, az gimnáziumot vagy szakközépiskolát választott, ellenben akik munkába szeretnének állni a középiskolás évek után, azok szakiskolai osztályba jelentkeztek.
4. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekei középiskolai tanulmányaikat gimnáziumban kezdik, míg az alacsonyabb végzettségűeké szakiskolában. A magasabb státusú családi háttérrel rendelkezők hajlamosabbak a magasabb iskolai szint elérésére, míg az alacsonyabb családi háttérűek, a gyermekeik számára a szakiskolában látják a társadalmi felemelkedés lehetőségét. A szülők iskolázottsági különbségei és a gyermekeik iskoláztatási perspektíváit befolyásoló jellemzők között szoros párhuzam figyelhető meg. A kapott eredmények alapján ez a hipotézisem is megvalósult.
5. Jobb anyagi körülmények között élő családok gyermekei gimnáziumban vagy szakközépiskolában tanulnak tovább, míg a szegényebb és hátrányos helyzetű családok gyermekei a szakiskolát választják. A munkanélküliség hatással van az iskolaválasztásra, itt is a szakiskolások között volt a legtöbb munkanélküli szülő. Ezek alapján elmondhatnám, hogy a családi háttér befolyásolja a tanulók teljesítményét, azonban a családok lakhatási lehetőségei nem mutatnak egyértelmű összefüggést a szociális körülmény és az egyén iskolaválasztása között, így ezt a feltevésemet nem feltétlenül látom igazoltnak.

6. A legtöbb helyi diák a Székács József Evangélikus Általános Iskolában és Gimnáziumban van, itt ez az arány 80%. A legkevesebb helyi diák a Tisza Kálmán Közoktatási Intézményben figyelhető meg, az ő arányuk 35,1%, továbbá itt található meg a legtöbb az Orosházi kistérségből érkező diák 36,8%. A Székács József Evangélikus iskolában van a legkevesebb kistérségen kívüli településen lakó tanuló, mindössze csak 5%. Így itt ez a hipotézisem nem bizonyult igaznak. A további három intézményben viszont igen. A Tánicsban 20,5%, a Tisza Kálmánban 28,1%, míg Tótkomlóson 31% nem az Orosházi kistérségből érkezett. A leggyakoribb települések: Nagymágocs, Székkutas, Kaszaper. De a nagyobb településekről is vannak diákok, mint például Battonya, Békéscsaba, Mezőkovácsháza, Szarvas és Szentés.

5.3 Következtetések, megállapítások

A középiskolába történő jelentkezésnél a diákoknál az egyik legfőbb szempont, hogy az iskola közel legyen a lakóhelyhez. Ez a motiváció mind a négy intézménynél az első négy döntést befolyásoló szempont között szerepelt.

A tanulók iskolaválasztását a középiskola elvégzése utáni terveik is nagyban befolyásolják. A gimnáziumba járó tanulók közül a legtöbben főiskolán, vagy egyetemen szeretnének továbbtanulni. Ezzel szemben, a középiskola befejezése után a szakiskolában végzett diákok többsége munkába kíván állni.

A magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekei gimnáziumban, míg az alacsonyabb végzettségűeké inkább szakközépiskolába vagy szakiskolába tanul tovább. Megállapítható, hogy a társadalmi státusból eredő iskolaválasztási szokások befolyásolják a középiskolai továbbtanulást. Ez a társadalmi egyenlőtlenségből eredő lejtő az alapja az iskolalejtőnek is.

A középfokú oktatás képzési területeinek hierarchikus felépítése (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola) a tanulók összetételével mereven leképezi a társadalmi különbségeket, és az oktatás színvonalbeli különbségeivel konzerválja a társadalmi egyenlőtlenséget (Liskó, 2008).

A szociális háttér vizsgálata során megállapítható, hogy a munkanélküliség legfőképpen a szakiskolába járó diákok családjában van jelen. Átlagosan 4 fő él együtt egy közös háztartásban, viszont minél több a gyerekek száma, annál szegényebb a család. A válaszadók több mint fele (66,6%) állítja, hogy megítélése szerint családjának anyagi helyzete átlagos.

Az intézmények beiskolázási vonzáskörzete az Orosházi kistérség területén is túlível, sőt elmondható, hogy nemcsak a megyéből, de a szomszédos megyékből is ide vonzza a diákokat.

IRODALOMJEGYZÉK

1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről
www.net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600021.TV (2012.06.20.)
2004. évi CVII. törvény a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról
www.net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0400107.TV (2012.06.20.)
- A közoktatás területi rendszerének működési feltételei, körülményei és vállalt feladatai* (2009)
www.ofi.hu/tudastar/kozoktat-as-regionalis/4-kozoktat-as-teruleti (2011.10.08.)
- A többcélú kistérségi társulás szerepe a közoktatásban* (2007)
www.nefmi.gov.hu/kozoktat-as/2007/tobbcelu-kistersegi (2012.06.18.)
- Ágh A., Németh J. (2003): *Kistérségi közigazgatás (Szakértői tanulmányok)*, Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest 7-24.
- Átszervezték – búcsú a régi iskolarendszertől* (2011), www.oroscafe.hu/2011/05/30/atszervezték-bucsu-a-regi-iskolarendszertol/cikk/melich (2012.06.18.)
- Balázs É., Kocsis M., Vágó I. (2011): *Jelentés a magyar közoktatásról 2010*, Oktató és Fejlesztő Intézet, Budapest 109-132., 160-177.
- Baur R. (1972): *Elternhaus und Bildungschancen*, Weinheim, Betz 287-293.
- Blahó J. (2008): The problems of competitiveness in Orosháza subregion, *Management of durable rural development*. Editura Agruprint, Timisoara, 241-248.
- Blahó J. (2011): *A közoktatás általános és területi folyamatai a különböző hierarchiaszintű térségekben*, PhD értekezés, Pécs 153-196.
- Blahó J. (2012): Szóbeli közlés
- Clerc P. (1964): *La Famille et l'orientation scolaire au niveau de la sixième*, Population 55-67.
- Eco U. (1992): *Hogyan írjunk szakdolgozatot?*, Gondolat Könyvkiadó, Budapest 65-74.
- Estók G., Hajdú S., Papik P. (2006): *A régió és kistérség a pedagógiai szolgáltatásban 2003-2006*, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Megyei Pedagógiai, Közművelődési és Képzési Intézete, Nyíregyháza 7-15.
- Földes P. (2009) *Segítség középiskola!*, Jaffa Kiadó, PrintXBudavár Zrt., Budapest 21-44.
- Gál J. (1999) Iskoláztatás és életminőség, *Magyar felsőoktatás*, 8(9). 16-19.
- Halász G. (2001): *Az oktatási rendszer*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 69-83.
- Horváth Gy. (2004): *A kérdőíves módszer*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest 24-48.
- Huzsvai L. (2011): *Biometriai módszerek az SPSS-ben, SPSS alkalmazások*, Debreceni Egyetem, Mezőgazdaságtudományi Kar, Debrecen 3-5.
- Kasza S. (2001): *Magyarország kistérségei*, CEBA Kiadó, Hatvan 5-30.
- Lannert J. (1998): *Pályaorientációk*, Educatio folyóirat 8(3) 436-446.

- Lengyel I., Rechnitzer J. (2004): *Regionális gazdaságtan*, Dialog Campus Kiadó, Budapest-Pécs 31-33.
- Liskó I. (2008): Szakképzés és lemorzsolódás, *Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért*, Ecosat, Budapest 95-121.
- M. Császár Zs. (2004): *Magyarország oktatás földrajza*, Pro Panonia Kiadói Alapítvány, Pécs 81-121.
- Majoros P. (2004): *A kutatómódszertan alapjai*, Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Részvénytársaság, Budapest 29-121.
- Oktatási Hivatal (2010): *OM azonosítók és tanulmányi területek jegyzéke a középfokú iskolai felvételihez a 2011/2012. tanévre*, Oktatási Hivatal és Felvételi Központ, Budapest 139-150.
- Oroszlán É. (2007): *Középiskolai Felvételi Kalauz*, DFT-Hungária Könyv- és Társasjáték Kiadó, Budapest 5-10., 17-23.
- Paál György (2011): *A közoktatás kézikönyve 2011/2012. tanév*, Pénzügyi Tájékoztató Iroda Kft., Hagyárosbörönd 59-93.
- Polónyi I. (2008): *Oktatás, oktatáspolitikai, oktatásgazdaságtan*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 121-170.
- Róbert P. (2004): Iskolai teljesítmény és társadalmi háttér nemzetközi összehasonlításban, *Társadalmi Riport 2004*, TÁRKI, Budapest 193-205.
- Szabó P. (2005): A NUTS rendszer ki- és átalakulása, *Comitatus* 15(8-9) 7-14.
- Székelyi M., Csepeli Gy., Örkény A., Szabados T. (1998): *Válaszúton a magyar oktatási rendszer*, Új Mandátum, Budapest 22-47.
- www.hjkioh.sulinet.hu (2012.06.18.)
- www.jankojanosiskola.hu/tortenelmunk/iskolatortenet.pdf (2012.06.18.)
- www.szakkepeshetes.hu/fogalomtar.html#t (2012.10.01.)
- www.szekacs.lutheran.hu/iskola/index.php?cid=1200 (2012.06.18.)
- www.tancsicsoh.hu (2012.06.18.)
- www.tancsics-ohaza.sulinet.hu (2012.06.18.)
- www.tiszakalman.hu (2012.06.18.)
- www.vinculumoroshaza.hu/kisterseg.html (2012.06.15.)

MELLÉKLETEK

Kedves Válaszadó!

A kérdőív a TDK-dolgozatom elkészítéséhez szükséges, mely az Orosházi kistérség középiskoláinak beiskolázásával foglalkozik. A kitöltés név nélkül történik és önkéntes, körülbelül 5 percet vesz igénybe. A feleletválasztós kérdéseknél x jelet alkalmaz, a kipontozott részekre szöveges választ írsz! Kérlek, segítsd a munkámat, a pontos és egyértelmű válaszokkal!

1. Hogyan jutsz be reggelente az iskolába?
 - ☐ helyben van a középiskola
 - ☐ bejárós vagyok
 - ☐ kollégista vagyok
 - ☐ egyéb (pl. rokonnál lakom)

2. Hova jártál általános iskolába?
 - ☐ ugyanebbe az intézménybe
 - ☐ lakóhelyemen lévő általános iskolába
 - ☐ más település általános iskolájába (a település neve):.....

3. Szüleid is ugyanebben a közoktatási intézményben tanultak?
 - ☐ igen
 - ☐ nem

4. Nagyszüeid is ugyanebben az intézményben tanultak?
 - ☐ igen
 - ☐ nem

5. Ha igen, ez befolyásolta-e a középiskolába való jelentkezésedet?
 - ☐ igen
 - ☐ nem

6. Milyen további szempontokat mérlegeltél a döntésed során? (több válasz is megadható)
- ☐ az iskola jó hírneve
 - ☐ az oktatás színvonala
 - ☐ képzésválaszték
 - ☐ a középiskola után továbbtanulási lehetőségek
 - ☐ közel van a lakóhelyemhez
 - ☐ szülői nyomás
 - ☐ ismerős/rokon ajánlotta
 - ☐ anyagi okok
 - ☐ egyéb:.....
7. Ezt az intézményt jelölted meg első helyen?
- ☐ igen
 - ☐ nem
8. Milyen volt az általános iskolában a legutolsó év végi tanulmányi átlagod?
- ☐ 2,0 – 3,0
 - ☐ 3,1 -4,0
 - ☐ 4,1 -5,0
9. Hogyan változott a középiskolás tanulmányi átlagod az általános iskolaihoz képest?
- ☐ most jobb az átlagom, mint általános iskolában
 - ☐ most rosszabb az átlagom, mint általános iskolában
 - ☐ nem változott
10. Mi a terved a középiskola elvégzése után?
- ☐ munkába szeretnék állni
 - ☐ szakmát szeretnék tanulni
 - ☐ főiskolán/egyetemen szeretnék tanulni
 - ☐ még nem tudom
 - ☐ egyéb:.....

11. Szüleid előreláthatóan meddig támogatják tanulmányaidat?

- ☐ szakmunkás képesítés megszerzéséig
- ☐ érettségi bizonyítvány megszerzéséig
- ☐ technikusi képesítés megszerzéséig
- ☐ alapidiploma megszerzéséig (BSc)
- ☐ mesterdiploma megszerzéséig (MSc)
- ☐ még nem döntötték el

12. Édesapád iskolai végzettsége:

- ☐ 8 osztály, vagy kevesebb
- ☐ szakmunkás
- ☐ érettségizett
- ☐ diplomás

13. Édesanyád iskolai végzettsége:

- ☐ 8 osztály, vagy kevesebb
- ☐ szakmunkás
- ☐ érettségizett
- ☐ diplomás

14. Édesapád volt-e már munkanélküli?

- ☐ igen
- ☐ nem

15. Édesanyád volt-e már munkanélküli?

- ☐ igen
- ☐ nem

16. Édesapád jelenlegi foglalkozása:

- ☐ szellemi munkát végez
- ☐ fizikai munkát végez
- ☐ munkanélküli
- ☐ egyéb:.....

17. Édesanyád jelenlegi foglalkozása:
- ☐ szellemi munkát végez
 - ☐ fizikai munkát végez
 - ☐ munkanélküli
 - ☐ egyéb:.....
18. Hányan éltek egy közös háztartásban?
- ☐ fő
19. Kik élnek együtt a családotban? (több válasz is lehetséges)
- ☐ szülő(k)
 - ☐ testvér(ek)
 - ☐ nagyszülő(k)
 - ☐ más:.....
20. Hány testvéred van? Ebből hány fő 18 év alatti?
21. Milyen típusú lakásban éltek?
- ☐ saját családi ház
 - ☐ bérelt családi ház
 - ☐ saját lakás
 - ☐ bérelt lakás
 - ☐ szolgálati lakás
 - ☐ nagyszülőknél/rokonoknál lakunk
 - ☐ egyéb:.....
22. Hány lakószobátok van? szoba +..... félszoba (12m² alatt)
23. Van-e saját szobád?
- ☐ igen
 - ☐ testvérrrel/testvérekkel közös
 - ☐ nincs

24. Mik találhatók meg a családot tulajdonában az alábbiakból? (több válasz lehetséges)

- ☐ színes televízió
- ☐ automata mosógép
- ☐ mosogatógép
- ☐ mikrohullámú sütő
- ☐ videó magnó
- ☐ CD lejátszó
- ☐ DVD lejátszó
- ☐ digitális fényképezőgép
- ☐ video kamera
- ☐ asztali számítógép
- ☐ laptop
- ☐ internet
- ☐ kábel tv
- ☐ személygépkocsi
- ☐ garázs
- ☐ nyaraló

25. Megítélésed szerint a családod anyagi helyzete az átlaghoz képest:

- ☐ sokkal rosszabb
- ☐ rosszabb
- ☐ átlagos
- ☐ sokkal jobb
- ☐ jobb
- ☐ nem tudom

26. Nemed:

- ☐ férfi
- ☐ nő

27. Születési éved:.....

28. Évfolyamod:.....

29. Évfolyamod típusa:

- szakmunkás osztály
- szakközépiskolai osztály
- 4 évfolyamos gimnáziumi osztály
- 5 évfolyamos gimnáziumi osztály (nyelvi, vagy más előkészítő osztály)
- 6 évfolyamos gimnáziumi osztály
- 8 évfolyamos gimnáziumi osztály

30. Lakhelyed (csak településnév):.....

Köszönöm, hogy válaszaidal segítetted a dolgozatom elkészítését!

Kapu Fanni Anikó

Szegedi Tudományegyetem

Mérnöki Kar

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Jelen kutatási eredmények megjelenését „Az SZTE Kutatóegyetemi Kiválósági Központ tudásbázisának kiszélesítése és hosszú távú szakmai fenntarthatóságának megalapozása a kiváló tudományos utánpótlás biztosításával” című, TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 azonosítószámú projekt támogatja. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.